

Κάιν

Κωνσταντίνος Θεοτόκης

Ο Κώστας Λάμπουρας εγύρισε σπίτι του εκείνο το βράδυ συγχυσμένος. Η όψη του ήταν κίτρινη, τα μάτια του ανήσυχια και γουρλωμένα, το χέλι του αχνό· και έτσι ήταν άσκημη η μορφή του, και ασυνήθιστη και αγριεμένη. Το φέσι του ήταν στραβά απάνου στο κεφάλι του, το σεγκούνι του ριγμένο στον ώμο του, τα μανίκια του πομάμισού του ανοιχτά και λιγδιασμένα.

Μέσα στο σπίτι του η γυναίκα του εμαγείρευε το δείπνο· αυτός ήρθε κι εκάθισε παραστιάς, γιατί είχαν αρχίσει τότες τα κρύα του χινόπωρου. Δεν εχαιρέτησε· αλλά ανάσανε ανταριασμένος και κάπου κάπου εκουνούσε το κεφάλι φοβερίζοντας.

«Ευγενιά, τι μαγειρεύεις;» της είπε κακότροπα.

«Λάχανα» αποκρίθηκε κοιτάζοντάς τον υποψιασμένη· «τι τρέχε πάλε;»

«Μας εχαντάκωσε!» της απάντησε αναστενάζοντας και πειστωμένος «το κοπάδι το 'δωκε του νοικοκύρη. Πώς θα ζήσουμε;»

«Μα, Κώστα» ετόλμησε να πει εκείνη γλυκά «ήταν ξένο πράμα· να πλερώσετε δεν είχατε και δεν ήθελες· πώς είχε να το βαστάξει;» κι εχαμογέλασε.

«Τι λες και συ» της είπε κοιτάζοντάς την λοξά «ποιος σου 'μαθε αυτά τα λόγια; τώρα δεν πλερώνει κανένας· τι είχε να φοβηθεί;»

«Ο νόμος είναι νόμος· θα σας έβαναν στη φυλακή· και τ' αδερφού σου δεν τ' αρέσει η χάρση.»

«Φυλακή για τέτοιες μικροδουλειές» απολογήθηκε περιγελώντας «κάθε μέρα βλέπεις φυλακώνουν τον κόσμο! Σου φαίνεται πως εξανάρθε ο παλιός καιρός! Πάνε τώρα αυτά, καθένας κάνει ό,τι θέλει. Γιατί ψηφίζομε βουλευτάδες; - Για να 'χομε τις ευκολίες μας. Ποιος εζήτησε χάρη και δεν του γίνηκε; - Κάθε μέρα ακούονται σκοτωμοί, μα δε μου λες πόσο παιδεύονται οι ανθρώποι; Μήνες. Και ο κυρ-αδερφός μου εσκιάχτηκε· τι θα μας έκαναν; Κατάσκεψη; - Αν αφήναμε πρώτα. - Μα θα τότε διορθώσω εγώ τον κυρ-αδερφό μου».

Κι ετσώπασε· και η όψη του αγρίεψε περσότερο· τώρα εσυλλογιζότου μοναχός του: - «Ο αδερφός του τον είχε αδικήσει ναι, ήταν αδικία να του πάρει το κοπάδι και να το παραδώκει τώρα το χειμώνα που δεν είχαν άλλη πόρεψη. Μα τι τον έμελλε τον αδερφό του· ήταν ανύπαντρος, άτεκνος, ανέγνοιαστος, ποιον είχε να θρέψει; - Το κουφάρι του μονάχα· όταν η φτώχεια τούς εκυρίευε, εκείνος θα μπορούσε να φύγει και να τον αφήσει στα κρύα να χτυπιέται με την πείνα, με τη ζόρκια· όπου κι αν επήγαινε θα ζούσε, γιατί δεν εβαριότου τη δουλειά. Μα τότες τι θα 'κανε ο ίδιος; πώς θα 'ζουνε τον εαυτό του και τη φαμιλία; Ήταν πάντα του αδούλης· οι ελιές λάδι δεν έδιναν εκείνα τα χρόνια· μοναχά το κοπάδι θα τους κυβερνούσε όλον το χρόνο και ο αδερφός του από κουταμάρα ή από κακοσύνη επήγαινε να το παραδώσει του νοικοκύρη. Αχ, είχε κάμει αληθινά σαν οχτρός!».

Η Ευγενιά ανακάτωνε τα λάχανα στο τσουκάλι, τα δοκίμασε, εσηκώθηκε κι έφερε ψωμί από μιαν κρεμασμένη κάνιστρα και κοιτάζοντας τον άντρα της στα μάτια είπε ταραγμένη: «- Το φαΐ είναι έτοιμο».

«Δεν πεινάω» αποκρίθηκε αγροικά κι εξακολούθησε τους πικρούς στοχασμούς του:

«Μου 'φυγε χωρίς να υποψιάζω· ναι, μου το 'χε πει λίγες μέρες οπίσω, αλλά τον άφηνα να λείει· δεν πίστευα να τολμούσε. Α, αν το 'ξερα, δε θα τον άφηνα με κανέναν τρόπο· καλύτερα ή θα σκοτωθούμε, καλύτερα τον έσφαζα! Μα, μ' εγέλασε. Κι εφантаζόμουνα πως μ' ελογάριαζε, πως ήταν υποταγμένος στη θέλησή μου, πως τ' άρεσε να δουλεύει για το σπίτι μας, για τη φαμιλιά! Μου 'ψαλλε κάθε μέρα πως παντρεία δεν ήθελε, κι ο κόσμος έλεγε όλος πως μ' αγάπουνε· τώρα με μίας άσκωσε κεφάλι, έκαμε ό,τι του κατέβηκε στο μυαλό, ό,τι δεν ήθελα. Και δεν επρόβλεψε τη στενοχώρια που μας προσμένει, μ' όλο που το 'ξερε πως θα υποφέρουμε, πως εγώ κι η φαμιλιά μου θα υποφέρει· γιατί αυτός βρίσκει και ζει όθε κι αν πάει. Χαλάλι του όμως· μου 'φυγε, μου 'φυγε· περιττά να λέω, περιττά να συλλογιούμαι· το κοπάδι μου δεν ξανάρχεται, όχι· την τύχη μας την ξέρω· θα ψοφήσουμε το χειμώνα της πείνας! Το χειμώνα; - από αύριο ψωμί δεν είναι. - Μα πάντα του ήταν οχτρός. Πότε μ' εμπόδιζε να πάρω την Ευγενιά - και την επήρα στο πείσμα του - πότε μ' επαραμόνευε μην κλέψω τ' αλλουνού το πράμα, με εφύλαε μην αδικήσω, μην κάμω αμαρτίες· πάντα μπόδιο, πάντα κακός για μένα. Γι' αυτό δεν είχαμε ορνικό. Εγώ, παναπεί, τον έβριζα κάθε μέρα. Τώρα μου 'καμε αυτό· αύριο που 'ρχεται βλέπει! Ναι, αύριο του δείχνω. Μα δε θα 'ρθει, φυσικά θα με σκιάζεται· θα τα σκαπέτησε στην ξενιτιά· και καλύτερό του, γιατί θα μ' έκανε να γένω...»

Τα μάτια του άνοιξαν, αναταράχτηκε κι ανατρίχιασε.

«Πάμε να κοιμηθούμε» του 'πε η γυναίκα του «μη χολεύεσαι[1] τόσο· είναι κρίμα, Κώστα».

Την εκοίταξε στατικός, σα να ξυπνούσε από ονειροπλάκωμα. «Πλάγιασε κι έρχομαι» της είπε ασυλλόγιστα. Αυτή δεν εκουνήθηκε.

«Κάη!» του 'πε μια φωνή μέσα του «τον αδερφό σου θα σκοτώσεις; Ας είναι κióλας η αιτία του χαμού, είναι αδερφός, έζησε μαζί σου, εβγήκετε από την ίδια κοιλιά, εφάγατε το ίδιο γάλα, έχετε το ίδιο αίμα, τρώτε το ίδιο ψωμί, αντάμα αφ' όντις είστενε στον κόσμο». Και αυτός αποκρίθηκε στη φωνή με το νου του: - «Μα πρέπει να τιμωρήσω, να χορτάσω, να γδικηθώ· του πρέπει· μ' εφτώχυνε, μ' εχαντάκωσε, μ' αφάνισε». Κι η φωνή, που 'βγαινε από τα βαθύτατα σπλάχνα του, του είπε οπίσω:

«Κάη, δε σκιάζεσαι; Πώς τέτοιες σκέψες γεννιώνται στην καρδιά σου; Να χύσεις το ίδιο σου το αίμα, να γένεις άτιμος φονιάς;»

«Του πρέπει» εσυλλογίστηκε «ήταν κακός με μένα, θα 'μαι χειρότερος. Θηρίο, τίγρης ανημέρευτος· του πρέπει γιατί μ' έχασε τώρα τελειωτικώς. Ο παρτσινέβελός του ας τότε γλιτώσει, α μπορεί· θα ιδούμε». Και η φωνή του 'πε· «Δε σκιάζεσαι το θεό;» δε σκιάζεσαι τη φούρκα[2];» - «Φούρκα» εσυλλογίστηκε περγελώντας «φούρκα τώρα; γιατί είναι οι βουλευτάδες; το κόμμα θα 'νεργήσει και για μένα, το κόμμα είναι παντοδύναμο. Ποιο δικαστήριο θα με δικάσει; κι αν με καταδικάσει, το κόμμα θα με ξεκρεμάσει. Αλί σ' όποιον εχάθηκε. Είμαι χαμένος εγώ, ας χαθεί κι αυτός, ας χαθεί· κι ας με χαλάσουν στο ύστερο, μεγάλο κακό δε θα μου κάμουν. Μπορεί και να μη με πιάσουν».

Κι είπε της γυναικός του: - «Θα σκοτώσω».

Αυτή εσάστισε, ανασηκώθηκε, τον εκοίταξε θαμπωμένη, κι εκατέβασε αμέσως το βλέμμα, βλέποντας στο πρόσωπό του ζωγραφισμένη την άσπλαχνην απόφαση.

«Τι σου 'καμε» του 'πε «ο καλός σου αδερφός;»

«Καλός; γιατί καλός;» αποκρίθηκε κι εσηκώθηκε αγριεμένος «γιατί μ' ελιμοχτόνησε; πώς; τού παίρνεις το μέρος, παλιογύναικο; θα σε σκοτώσω!»

«Τι μεγάλο κακό, θε μου» είπε κλαίοντας «θα σε φουρκίσουν, Κάη!»

Ο Κώστας Λάμπουρας εκοίταξε ολόγυρά του ανταριασμένος. Είχε ακούσει από το στόμα της γυναίκός του εκείνην την ίδια φωνή που του μιλούσε από τα βαθύτατα σπλάχνα του, πώς ήξερε τώρα και κείνη της ψυχής του το σάλαγο, τους κρουφούς λογισμούς του; - Και ξάφνης η ανυπόταχτη φαντασιά του τον έκαμε να ιδεί μίαν τρομερήν εικόνα: - Είχε κάμει το φόνο· κι επερνούσε από τη μέση του χωριού του με το ματωμένο μαχαίρι στο χέρι, φεύγοντας τρεχατά, και ο κόσμος όλος τον εκοίταζε περίτρομος κι έστρεφε αλλού το πρόσωπο, προφέροντας με καταφρόνια το καταραμένο τ' όνομα του πρωτότοκου γιου του πρωτόπλαστου: - «Ο Κάης, ο Κάης!» Από τα τώρα άρχιζε να τον κράζει έτσι η γυναίκα του. Μα ο κόσμος δεν ήξερε τι του 'χε κάμει ο κακός αδερφός· δεν εγνώριζε την αδικία· έβλεπε μοναχά το φόνο κι εκατηγορούσε. Κι ο Κώστας ήθελε να αποκριθεί: - «Ο αδερφός μου αγόρασε το θάνατό του· απόγραψε την καταδίκη του. Ας ήταν κι άλλοι στη θέση μου, το ίδιο θα σκότωναν και κείνοι, μαγάρι και τον πατέρα τους, αν ήταν τέτοιος αδικητής! Ποιος μ' υποχρέωσε να γένω Κάης; Ο ίδιος ο αδερφός μου· ναι Κάης, αλλά εγδικητής, αλλά τιμωρητής, αλλά υπερασπιστής του δίκιου. Όχι, δε θέλω έπαινο· μα κοίταξε, κόσμε· κατάλαβε την πράξη μου. Με φτονάς, κόσμε, για το τόλμημά μου και σκιάζεσαι· ναι, με σκιάζεσαι και με το φόβο θα σ' εξουσιάσω!»

Και τώρα το βράσμα του αιμάτου του έπεφτε. «Καλύτερα ήτουν» εσυλλογιότουν «κανείς να μην το μάθει και δε θα το μάθει· θα σκοτώσω κρουφά, στο σκοτάδι, στο μυστήριο, τη νύχτα. Δε μπορώ να μη σκοτώσω».

«Να κοιμηθούμε» είπε της γυναίκός του ησυχασμένος· «στρώσε».

«Σε σκιάζομαι» του αποκρίθηκε τρέμοντας.

«Γιατί; Κακό δε θα σου κάμω· πάμε.»

Αιστανότουν μέσα του ευχαρίστηση· η καρδιά του είχε πάρει την απόφαση κι είχε σκληρύνει· ο νους του είχε συνηθίσει στον απάνθρωπο συλλογισμό· εκαταλάβαινε ο ίδιος πως εχόρταινε σκοτώνοντας, μία δίψα, μία ζήτεια της ύπαρξής του, που μοναχά το αίμα εμπορούσε να τη θεραπεύσει· του ήταν γλυκιά η παραδειγματική εγδίκηση που μελετούσε, η πλερωμή της αδικιάς.

Και γιομάτος μίσος, που το συντρόφιαζε μία καινούρια αναστάτωση του αιμάτου του και μία κόκκινη θωριά μπρος στα μάτια του, επλάγιασε σιμά στη γυναίκα του που εμαζευότουν όσο εμπορείε στην άκρη της κι αποκοιμήθηκε ύπνον ανήσυχο, γιομάτον φοβερές κι αιματερές φαντασίες, μακηλιά, ξεκοιλιάσματα, μάχες, ντουφέκια, μαχαίρια, και συχνά έβγαινε βόγκος από τα στήθια του και ανατιναζότουν φοβισμένος.

Μα η ιδέα ωστόσο ώρμαζε στην τραχιάν καρδιά του.

Την άλλη μέρα, τ' απόγιομα, ήρθε με το καΐκι (το Λευκοράκι μακριά δεν ήτουν από τη θάλασσα) ο Νικόλας Λάμπουρας. Στη χώρα είχε διορθώσει τις δουλειές του με το νοικοκύρη, του 'χε παραιτήσει το κοπάδι, είχε πλερώσει ό,τι χρωστούσε, κι έφερενε πίσω ένα σακί γιομάτο κάθε λογής φαγητά για τη φαμιλιά του αδερφού του και για τον εαυτό του, και λίγα λιανά που 'χε πάρει υπόλοιπο. Όταν έφτασε στο σπίτι, ο Κώστας έλειπε ακόμα και η Ευγενιά εδούλευε το κηπάρι. Ανήσυχη έτρεξε να τον ανταμώσει, πριν πατήσει το κατώφλι και του 'πε συγκινημένη λησμονώντας και το χαιρέτιο:

«Δυστυχισμένε, γιατί εγύρισες;»

«Τι τρέχει;» ερώτησε ανυποψίαστος περιφέροντας το αθώο βλέμμα του.

«Θα σε σκοτώσει· το 'χει απόφαση.»

«Ποιος;»

«Ο αδερφός σου.»

«Γιατί;» ερώτησε χαμογελώντας· «μην το πιστεύεις, νύφη· είναι καλός ο Κωνσταντής».

«Αχ» του αποκρίθηκε αναστενάζοντας «σε περικαλώ, για χάρη μου, σ' ορκίζω στους απεθαμένους σου, Νικόλα, πάρε δρόμο· φεύγα· να μη σε ιδεί, γιατί θέλει να σε τελειώσει, δύστυχε, το 'χει απόφαση· τον είδα με κακό βλέμμα. Είναι ανταριασμένος που του πήρες το κοπάδι.»

«Το κοπάδι; μα δεν ήτουν δικό μας· τον είχα 'δοποιήσει προχτές· εμέ μου το 'χε δώσει ο νοικοκύρης τον καιρό που ο Κώστας έλειπε στη φυλακή και το 'δωσα πίσω· ναι, ο Κώστας ήθελε να το κρατήσω, μα δε μου 'πε και τίποτα· η χολή θα του περάσει σαν πάντα· για μας έχει ο θεός· ο χρόνος είναι στενοχωρημένος, αλλά θα περάσουμε όπως όπως· θα δουλέψουμε διαφορετικά.»

«Το ξέρω, δίκιο το 'χεις, Νικόλα, μα φεύγα, να ζεις, φεύγα· γλίτωσε και γλίτωσέ μας: είχε κακό βλέμμα σου λέω, και τώρα, όπου κι αν είναι, επλάκωσε· και σ' εσκότωσε.»

«Μην το πιστεύεις, νύφη» της είπε χαμογελώντας πάλι· «έτσι φωνάζει· θέλεις ιδεί.» Κι εμπήκε στο σπίτι κι εκάθισε παραστιάς, εκεί που τ' άλλο βράδυ είχε καθίσει ο αδερφός του.

Η Ευγενιά τον ακολούθησε ανήσυχα.

«Πεινάω» της είπε.

«Τρέμω και για τους δυο σας» του αποκρίθηκε.

«Άφησε το φόβο και δώσ' μου ψωμί» είπε καλότροπα.

Τον άκουσε κι έπειτα εκάθισε συλλογισμένη στην άκρη της. Ο Νικόλας καθώς έτρωγε της έλεγε πως τον είχε δεχτεί ο καλός νοικοκύρης, πως είχαν λογαριαστεί, πως του 'χε χαρίσει κάτι περισσότερο παρά το μερτικό, εξανάλεγε όσα λόγια είχαν μιλήσει αντάμα· έπειτα της έκρενε για τη χώρα, για τα ψώνια του, για το γιόμα του στην ταβέρνα, για τους ανθρώπους που 'χε ιδεί· και η ώρα περνούσε. Μα καθώς η ώρα περνούσε, η έγνοια εθέρριζε της Ευγενιάς τα σπλάχνα· από μια στιγμή στην άλλη θα 'ρχότουσαν ο άντρας της και ποιος ξέρει τι θα γινόντουσαν στο σπίτι τους. Τα λόγια του Νικόλα δεν τ' άκουε, μόνο εδάκρυζε συχνά και συχνά αναστέναζε.

Είχε σουρουπιάσει όταν ο Κώστας εμφανερώθηκε στο σπίτι· το βλέμμα του ήταν γιομάτο φαρμάκι, αλλά εκρατήθηκε κι εχαιρέτησε.

«Καλησπέρα σας» είπε «καλώς όρισες».

Η Ευγενιά εστοχάστηκε να πέσει στα πόδια του γυρεύοντας έλεος· μα εφοβήθηκε· είχε γνωρίσει το άσκημο βλέμμα του. Ο Νικόλας αποκρίθηκε γλυκά:

«Καλησπέρα, αδερφέ· οι δουλειές επήγαν καλά· έφερα αυτό το λίγο πράμα και λίγα λιανά».

«Πόσα;»

«Δέκα τάλαρα.»

«Τόσο άξιζε το κοπάδι;»

«Όχι· ο κόπος μας.»

«Ό,τι έκαμες, έκαμες» αποκρίθηκε ο Κώστας χαμογελώντας πικρά και το μέτωπό του εσουφρώθηκε.

Κι έπειτα κανένας δεν εμίλησε παρά εκαθόνταν και οι τρεις του παραστιάς· ο Κώστας συλλογισμένος, ο Νικόλας νυστασμένος και η Ευγενιά εκοίταζε ανήσυχη πότε τον έναν και πότε τον άλλον. Κι οι ώρες απερνούσαν. Τώρα ήταν νύχτα βαθιά.

Ξάφνωσ ο σκύλος αλύχτησε· και ο Κώστας εβιάστηκε να παρατηρήσει:

«Ο σκύλος του κοπαδιού που χάσαμε αλυχτάει.»

«Ναι» είπε ο Νικόλας ξυπνώντας «κάπου αποκρένεται.»

«Όχι, κάποιος διαβαίνει· πάω να ιδώ· ποιος να 'ναι τόσο παράωρα;» Κι εσηκώθηκε κι εβγήκε.

«Το είδες, νύφη» είπε ο Νικόλας γελώντας «χαλάζι ήτουνε κι επέρασε· αύριο όλα θα 'ναι μέλι και γάλα.»

«Μη φειδεύεσαι» του απολογήθηκε «το βλέμμα του δε μ' αρέσει· η καρδιά του είναι μαύρη.»

«Νικόλα, Νικόλα» ακούστηκε απ' όξω η φωνή του Κώστα «αθρώποι χαλεύουν να τους βοηθήσουμε· έλα να τους γλιτώσουμε· είναι λαθρέμποροι· εδώ κάτω στο γιαλό, στο Καλάμι, θα χάσουν το πράμα τους γιατί τους κυνηγάει η αστυνομία.»

«Μην πας, μην πας!» είπε η γυναίκα.

«Βλέπεις ίσκιους, νύφη· γιατί φοβάσαι τόσο; πώς να μην πάω να γλιτώσουν οι αθρώποι; άκου τα σκυλιά πώς κόβουνται· κάποιος αληθινά διαβαίνει.»

«Όχι, είναι τα κοπάδια σιμά· μην πας· μην πας.»

«Δε σ' ακούω» της αποκρίθηκε κι εβγήκε.

Τότες η Ευγενιά άκουσε έναν κατάκαρδο πόνο.

Ήταν αφέγγαρη η νύχτα· μα τ' αστέρια έλαμπαν στον ουρανό μυριάδες· ο αγέρας ήταν ήσυχος κι ακουότουν ο μονότονος βόγκος του πελάγου.

«Εκεί κάτω» έδειξε ο Κώστας «εκεί κάτω στο Καλάμι· πάμε γλήγορα.» κι εκίνησε βιαστικός. Ο Νικόλας τον ακολουθούσε καταπόδι.

Στο δρόμο δεν έλεγαν λόγο και σε λίγο ήρθαν στο γιαλό.

«Πού είναι τοι;» ερώτησε τότες ο Νικόλας.

«Αυτού σιμά στο γκρεμό, στο σκάλωμα» αποκρίθηκε ο άλλος.

Του πελάγου το φρύδι ήταν γιομάτο χαλίκια και άμμο· το κύμα το χάιδευε γλυκά, κατάμαυρο σα μελάني. Επροχωρούσαν με γλήγορα πατήματα προς το γκρεμό, που εσηκωνότουν ψηλός πάνουθ' από τη θάλασσα κι εχώριζε απροσπέραστα το γιαλό του Λευκορακιού από τον άλλον, μα ούτε κει δεν εφαινόταν ούτε καΐκι, ούτε ανθρώποι, και τότες ο Νικόλας ανησύχησε κι εθυμήθηκε το φόβο της γυναικός τ' αδερφού σου. Ταραγμένος είπε:

«Πού είναι τοι;»

«Ποιοι... Σ' έφερα δω για να σε σφάξω.»

Ο άτυχος τότες εκατάλαβε πως ήταν χαμένος· έβαλε μεγάλη φωνή κι εχύθηκε πάνου στον Κώστα για να του πιάσει τα χέρια κι εφώναξε: - «Κάη! Βοήθεια, βοήθεια.»

Μόνο ο αντίλαλος τ' αποκρίθηκε. Ο Κώστας έκαμε ένα πάτημα στη θάλασσα, θυμωμένος από τη βρισιά που τον έβρισκε σα μαστίγιο και φοβισμένος από τα φωνατά που εμολογούσαν κιόλας το σκοπό του. Έβγαλε αμέσως ένα πιστόλι, και, αδειάζοντάς το στο κορμί τ' αδερφού του, του 'πε:

«Δέξου το, απάνθρωπε, μας εδιακόνησες».

Ο Νικόλας εκύλησε στο κύμα φωνάζοντας πάντα:

«Κάη, Κάη, βοήθεια!» Δεν ήτουν παρά λαβωμένος. Οι φωνές του όμως αγρίευαν τον άθλιο που του 'πιασε τώρα το στόμα και που ετράβηξε από τη ζώση μια κάμα· στρέφοντας αλλού το κεφάλι για να μη βλέπει, του την εβύθισε πολλές φορές στες σάρκες ανοίγοντάς του θανατερές πληγές. Μα ο δυστυχημένος δεν απέθαινε, γιατί οι μαχαιριές, βαρεμένες στα στραβά, δεν επλήγωναν ούτε το λαιμό, ούτε την καρδιά· ένας βόγκος κουφός έβγαινε από τα λαβωμένα στήθια και το τυραγνισμένο κουφάρι ανατιναζότουν μέσα στα μαύρα νερά.

Ξάφνως ακουστήκαν αλυχτίσματα και φωνές ανθρώπων που ερχόνταν προς το γιαλό· και ο Κώστας με πολλή γρηγοράδα εστοχάστηκε πως οι πιστικοί είχαν ακούσει του πιστολιού τον κρότο και τες φωνές κι ετρέχαν να βοηθήσουν· και φοβισμένος εβιάστηκε να κρουφτεί αφήνοντας τον αδερφό του μισοαπεθαμένον στο κύμα.

«Σκοτωμένε πού είσαι; σκοτωμένε πού είσαι;» ακούνταν δυο φωνές· και τους αποκρενότουν ένα αδύνατο μούισμα του ετοιμοθάνατου.

Ο Κώστας ελογάριασε πως οι κοπαδιάρει ήταν τώρα σιμά στον αδερφό του κι εφοβήθηκε μην ο σκοτωμένος τον εμολογούσε κι επετάχτηκε από τον κρουψώνα του κι ερίχτηκε βιαστικός κι εκείνος. Οι κοπαδιάρει δεν είχαν ακόμα φτάσει στο γκρεμό· είχαν στα χέρια φανάρια· και τα σκυλιά τούς οδηγούσαν· το βόγκισμα ακουόταν ξάστερα μαζί με του κυμάτου το σάλαγο. Ετρέχαν όλοι αμίλητοι κι έφτασαν τέλος. Κι ο Κώστας βλέποντας πρώτη φορά το δύστυχο κουφάρι που το 'δερνε η κοκκινισμένη θάλασσα, έκρουψε τα μάτια με τα χέρια. Μα γλήγορα εσυνήρθε, κι έπεσε απάνου στο κορμί τ' αδερφού του, που 'χε τώρα λιποψυχήσει, κι εδερνότουν κι έκλαιγε.

Οι πιστικοί εγνώρισαν το σκοτωμένον κι είπαν ο ένας του άλλου συγκινημένοι: - «Εγίνηκε φονικό· είν' ο Νικόλας ο Λάμπουρας· κάμε καρδιά, Κώστα.»

«Αμέτε» τους είπε ο φονιάς κλαιάμενος «αμέτε στο χωριό, φέρτε κόσμο να τονε σηκώσουμε· παπά, αστυνομία· κάμετε ό,τι χρειάζεται· ζει ακόμα!»

Οι κοπαδιάρει υπάκουσαν κι έφυγαν τρεχατά αφήνοντας το φως, και τα δυο αδέρφια εβρέθηκαν οπίσω μοναχά τους.

Και τώρα η Φωνή εμίλησε πάλε από τα βαθύτατα σπλάχνα του: - «Κάη» του 'πε «το πες και το 'καμες· γέψου το έργο σου». Κι ο φονιάς εσυλλογίστη τρομασμένος πώς να γλιτώσει κι η πρώτη του ιδέα ήτουν να φύγει: ο αδερφός του ήταν ακόμα ζωντανός κι εμπορούσε να μολοήσει όλα· και τότες έβαλε βουλή να τον αποτελειώσει για μία και έτσι να γλιτώσει ο ίδιος από τη ντροπή και την τιμωρία. Έπιασε το μαχαίρι. Μα η ελεεινή θέα του λαβωμένου τον εμπόδισε να φέρει σε τέλος τη σκέψη του, και χωρίς να το θέλει έσβησε το φως. Αλλά τότες του φάνηκε πως οι πληγές που ο ίδιος τες είχε ανοίξει έφεγγαν· πως το αίμα, που έβαφε το κύμα, έφεγγε και κείνο, και το μαχαίρι του 'πεσε από τα χέρια.

Αυτήν τη στιγμή ο ετοιμοθάνατος αναστέναξε.

«Αδερφέ» του 'πε ο Κώστας «συμπάθησε».

«Κάη καταραμένε» τ' αποκρίθηκε με σβησμένη φωνή «γιατί μ' εσκοτώσες; η φούρκα σε προσμένει».

«Όχι, όχι, μη με καταδιώξεις· είσαι καλός και καλό θα ιδείς στην ψυχή σου· και δε θα πεθάνεις· η γυναίκα μου θα σε βαϊλέψει· θα φέρω γιατρούς, θα πουλήσω ό,τι έχουμε, θα σε κοιτάξω ως να γιατρευτείς· μη μολοήσεις.»

Ο σκοτωμένος αναστέναξε οπίσω: - «Μ' ετυράγνισες. Εμόλειψες τα χέρια σου μ' αδερφικό αίμα. Τι μεγάλο κακό έκαμες στο σπίτι μας. Δεν εσυλλογίστηκες τον κόρφο της μάνας μας που μας έθρεψε και τους δυο μας, πως μας έσπειρε ένας πατέρας;» Κι έκαμε να σηκωθεί μα εξανάπεσε πονεμένος στο κύμα.

«Μετανιώνω, σου λέω· αν ήθελα σ' αποτέλειωνα· και θα σ' έκανα έτσι ποτέ άλλο να μη μιλήσεις· μα μου λείπει η καρδιά· μη μολοήσεις.»

«Πεθάνω δεν πεθάνω, δε μολογάω» του αποκρίθηκε ο λαχτισμένος κλαίοντας «γιατί να χάσω και τη φαμιλιά σου; - Κάη ο θεός ας σε κρίνει!» κι ελιγοθύμησε πάλι.

Κι ωστόσο ερχόταν από το χωριό κόσμος καμπόσος· κι εμοιρολογούσαν όλοι για το σκοτωμό του Νικόλα Λάμπουρα ξαφνισμένοι από το ανεπάντεχο φονικό.

Δειλιασμένον τον έφεραν σπίτι του· και η Ευγενιά, που δεν είχε ακόμα πλαγιάσει, εβγήκε ουρλιάζοντας στο δρόμο ξέροντας τι εσυνέβαινε. Με το βλέμμα εζήτησε τον άντρα της, ερίχτηκε απάνου του και του 'πε στ' αυτί:

- «Κάη, το πες και το 'καμες.» Έπειτα οδήγησε τους ανθρώπους πού να βάλουν τον ετοιμοθάνατο.

Ο Κώστας εκάθισε όξω από την πόρτα του, γιατί δεν εμπορούσε να βλέπει το ψυχομάχημα· ένας μισόκοπος χωριάτης έπλυνε με κρασί και με ξύδι τες πληγές και τες έδεσε, αλλά εδήλωσε πως ως το πρωί ο Νικόλας θ' απέθνησκε. Έπειτα ο κόσμος έφυγε για να κοιμηθεί. Όλη νύχτα ο Νικόλας έμεινε αμίλητος και μόνο το πρωί άνοιξε ακόμα τα μάτια. Η Ευγενιά τότες τον εσίμωσε και του 'πε:

«Νικόλα, να ιδείς καλή ψυχή, μη μολοήσεις, μη με χάσεις κι εμένα».

Ο σκοτωμένος εκούνησε το κεφάλι λέγοντας όχι, της έπιασε το χέρι, κι ένα χαμόγελο πικρό τού στόλισε το μαραμένο χεϊλι. Έπειτα εζήτησε να κοινωνήσει.

Τέλος, όταν ο ήλιος ήταν όξω ήρθαν οι εξουσίες ν' ανακρίνουν τον παθό και τους άλλους. Κι ο Κώστας τότες εφοβήθηκε οπίσω μην τον εκατάδινε, κι εμετάνιωσε πως δεν τον είχε αποτελειώσει στο γιαλό. Εστοχάστηκε πως εκεί κάτου ο αδερφός του σκιασμένος, του 'χε τάξει να τσωπάσει, αλλά πως τώρα μπορούσε να φανερώσει τα πάντα. Τότες ερίχτηκε στο σπίτι, έπεσε γονατιστός μπροστά στο μισοπεθαμένο κι έκλαιγε κι εμοιρολογούσε. Ο σκοτωμένος αποκρίθηκε στον κριτή, που τον ερώτησε αν είχε γνωρίσει το φονιά, ένα όχι με το κεφάλι και η Ευγενιά είδε το χαμόγελο της ευχαρίστησης απάνου στα χείλια του αντρός της και δεν εμπόρεσε πλια να βαστάξει. Μία σίχαση για τον δολερόν άνθρωπο της ανέβηκε από την καρδιά· μία φωνή από μέσα της της εχάλεψε εγδίκηση και δικαιοσύνη· ανανοήθηκε πως θα περνούσε τη ζωή της με το ανάξιο θηρίο και αποφάσισε εκείνη η ίδια την καταδίκη του. Ξάφνως εβάλθηκε να φωνάξει μπροστά στες εξουσίες:

«Κάη, καταραμένε· εσύ τον εσκοτώσες· εσύ, κι όχι άλλος, που κλαις, δολερέ.»

Όλοι την εκοίταξαν σαστισμένοι κι εγύρισαν έπειτα προς τον άνθρωπο που αποθήνησκε και που είχε τα μάτια γιομάτα δάκρυα· κι ο κριτής κοιτάζοντάς τον ερώτησε: - «Είναι αλήθεια;»

Άκρα σιγή εβασίλειψε.

«Μην το κρούψεις» είπε η γυναίκα «αύριο θα με σκοτώσει και μένα γιατί εμαρτύρησα».
Ο ετοιμοθάνατος εκούνησε το κεφάλι λέγοντας ναι, και σε λίγο του βγήκε η ψυχή.